

ÕIGUSKANTSLER

Minister Kristen Michal
Justiitsministeerium
info@just.ee

Teie nr
Õiguskantsler 26.09.2011 nr 6-1/091421/1104712

Märgukiri

Austatud minister

Pöördun Teie poole küsimuses, mis puudutab kohtusse pöördumiseks nõutava riigilõivu liiga kõrget suurust.

Minu poole pöördus avaldaja, kes soovis kohtus vaidlustada kohtutäituri otsust, millega viimane nõudis 312.15 krooni tasumist. Märkimist väärrib, et tegemist oli 9.75-kroonisest tasumata postikulust 312.15-kroonini suurenenud kohtutäituri tasuga. Kohus saatis avaldajale määruse, millega kohustas teda enne asja sisulist arutamist tasuma kuni 31.12.2010 kehtinud riigilõivuseaduse (RLS) § 56 lg 2² kohaselt riigilõivu summas 1000 krooni.

Pöördusin avaldusaluses küsimuses 15.09.2009 kirjaga 6-1/0912421/0905575 justiitsminister Rein Langi poole selgituste saamiseks. Minister vastas mulle 13.10.2009.

Tutvunud avalduse, seadusandja selgituste, justiitsministri seisukohtade, asjakohase kohtupraktika ja muude dokumentidega, **leian, et kuni 31.12.2010 kehtinud RLS § 56 lg 2² ning alates 01.01.2011 kehtiv RLS § 57 lg 5 koostoimes TsMS § 475 lg 1 p-ga 15, mille kohaselt tuli kohtutäituri otsuse kohtus vaidlustamiseks kuni 31.12.2010 tasuda riigilõivu 1000 krooni ja alates 01.01.2011 63,91 eurot, on vastuolus PS §-s 11 sisalduva proportsionaalsuse ja PS §-s 12 sisalduva võrdse kohtlemise põhimõtetega ning PS §-s 15 lõikes 1 sisalduva igäühe põhiõigusega pöörduda oma rikutud õiguste kaitseks kohtusse.**

Teen Teile ettepaneku valmistada ette seaduseelnõu RLS § 57 lg 5 Põhiseadusega kooskõlla viimiseks.

Selgitan oma seisukohta alljärgnevalt.

I Asjakohased õigusnormid

Tsiviilkohtumenetluse seadustik (TsMS)

„§ 475. Hagita asjad

(1) Hagita asjad on: [...]

15) kaebused kohtutäituri otsuste peale; [...]"

Riigilõivuseadus (RLS), kehtivus kuni 31.12.2010

„§ 56. Hagiavalduse, avalduse ja kaebuse läbivaatamine

[...]

(2) Avalduse esitamisel hagita perekonnaasjas ja piiratud teovõimega täisealisele isikule eestkostja määramise asjas tasutakse riigilõivu 200 krooni, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Hagita asjas, mille kohus võib lahendada omal algatusel, mõistab kohus menetluskulude kandmiseks kohustatud isikult riigi kasuks riigilõivuna välja 200 krooni, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

[...]

(2²) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestamata hagita asjas tasutakse riigilõivu 1000 krooni. [...]"

Riigilõivuseadus, kehtivus alates 01.01.2011

„§ 57. Hagiavalduse, avalduse ja kaebuse läbivaatamine

[...]

(3) Avalduse esitamisel hagita perekonnaasjas ja piiratud teovõimega täisealisele isikule eestkostja määramise asjas tasutakse riigilõivu 12,78 eurot, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Hagita asjas, mille kohus võib lahendada omal algatusel, mõistab kohus menetluskulude kandmiseks kohustatud isikult riigi kasuks riigilõivuna välja 12,78 eurot, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

[...]

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestamata hagita asjas tasutakse riigilõivu 63,91 eurot.¹

[...]

II Õiguskantsleri õiguslik käsitus

1. Soovin enne põhiküsimuses arvamuse esitamist välja tuua, et kuigi kohtutäituri tegevuse vaidlustamine toimub maakohtus tsiviilkohtumenetluse seadustiku sätete kohaselt, ei ole tegemist tüüpilise eelduslikult kahe (võrdse) eraisiku vaidluse lahendamisega, vaid sellise menetlusega, mis sarnaneb avaliku võimu kontrollimisele halduskohtus. Täitemenetluse näol on tegemist haldusmenetluse eriliigiga, mida viib haldusorganina läbi kohtutäitur. Seetõttu tuleb silmas pidada, et tegemist on avaliku võimu esindajaga, kelle tegevuse vaidlustamine peaks sarnanema haldusorgani tegevuse vaidlustamisega. Kohtutäituri tegevus on vaidlustatav küll maakohtus, kuid hagita menetluse raames, mille olemuslikuks osaks on avaliku huvi arvestamine. Seetõttu ei tohi kohtutäituri tegevuse vaidlustamist (s.h juurdepääsu kohtule) maakohtus käsitleda kui eraõiguslikku vaidlust, vaid kui halduskohtumenetlusele sarnanevat avaliku võimu tegevuse kontrolli. Järelikult peavad sellise menetluse puhul olema kohtusse pöörduja õigused tsiviilvaidlusega võrrelduna kõrgemalt tagatud.

¹ Ehk 996,996 krooni.

2. Täitemenetluse näol on olenemata selle läbiviija organisatsioonilisest vormist tegemist riigi tuumikfunktsiooni teostamisega, kus avaliku võimu esindaja rakendab haldusväliste isikute suhtes võimu, piirates seeläbi nende õiguste ja vabaduste kasutamist.

3. Oluline on teadvustada, mida on täitemenetluse võlgnikul võimalik kohtus taotleda või vaidlustada. Tuleb silmas pidada, et täitemenetlus asub n-õ vaidluse lõpus ning piirdub ainult teatud asutuse, organi või ka kohtu sisulise lahendi täitmisega. Kuni täitemenetluseni on võlgnikul võimalik kohustust vabatahtlikult täita ehk täitemenetlust vältida. Edasi tuleb arvestada, et täitemenetluses enam vaidluse sisulise lahendamise ega ei tegeleta (järelkult ka selle sisu ja õiguspärasuse üle ei vaielda), vaid toimub nn formaliseeritud menetlus, kus kohtutäitur viib ellu täitedokumentis² sisalduva kohustuse. Seda tehes kontrollib kohtutäitur üksnes seda, kas täitmiseks esitatud dokument vastab formaalselt seaduse nõuetele ning viib selles sisalduva kohustuse täitemenetluse seadustiku tingimusi ja korda arvestades täide. See, mida täitemenetluse osaline saab kohtus vaidlustada või taotleda, seondub üksnes täitemenetluse endaga (TMS §-des 217 ja 218 nimetatud kohtutäituri otsus või tegevus täitedokumendi täitmisel või täitetoimingu tegemisest keeldumisel).

4. Täitemenetluse käigus võib võlgnike õiguste ja vabaduste riivet pidada intensiivseks. Nt on kohtutäituri õigus võlgniku vara (nii kinnis- kui vallasvara) arestida või see maha müüa. Samuti on tal õigus pöörata sissenõue varalisele õigusele ja sissetulekule. Mida intensiivsema riivega põhiõiguste või –vabaduste kasutamisele on tegu, seda enam tuleb kindlustada avaliku võimu rakendamise kõrge kvaliteet ning selle õiguspärasuse kontroll, sh isiku kaebeõigus. Viimatikirjeldatu on omane ka üldisele avaliku võimu tegevuse kontrollile, mis toimub halduskohtus ja mil kohus lähtub oma tegevuses uurimisprintsipist ja kaasaaitamiskohustusest. Märkisin juba eespool, et sellise menetluse puhul peavad olema kohtusse pöörduja õigused tsiviilvaidlusega võrrelduna enam tagatud. Avaliku võimu rakendamise kõrge kvaliteedi tagamiseks on seadusandja mh ette näinud lausa kriminaalkaristuse võimaluse kohtutäituri teadvalt ebaseadusliku tegevuse eest.³

5. Lisaks eelnevale käsitlemisele tuleb täitemenetluse puhul arvestada ka täitemenetluse võlgnikku. Minu poole on väga paljudel kordadel pöördunud täitemenetluse võlgnikud, kelle varanduslik seis on raske või lausa väga raske, kuna kohtutäitur on arestinud tema pangaarve, sissetulek(ud) või tagastamisele kuuluva tulumaksu (sõltumata asjaolust, et selline tegevus ei pruugi olla seadusega vastuolus). Selline tegevus on kaasa toonud nii võlgniku kui tema perekonna toimetuleku halvenemise, ning väide, et sellises olukorras peaks inimene leidma 1000 krooni kohtutäituri tegevuse kohtus vaidlustamiseks, ei pruugi olla kohane. Kohtusse pöördumist kaalutakse siis, kui esmatasandi vajadused ja inimväärne toimetulek on tagatud. Leian, et kui avaliku võimu tegevus on kaasa toonud olukorra, kus inimese toimetulek on langenud alla toimetuleku miinimumi, on inimese vaba tahte ja elukorralduse kujundamine ning oma õiguste kaitse teostamine moonutatud. Sellises olukorras peab inimesel olema võimalus kasutada abinõusid, mis aitavad tema õiguste kaitsele kiiresti ja tõhusalt kaasa. Seadusandja on küll loonud menetlusabi võimaluse, kuid olukorras, kus menetlusabi andmine ei ole kohtupraktikas üksik erand, vaid massiline ning

² Ammendav loetelu täitedokumentidest sisaldub täitemenetluse seadustiku (TMS) §-s 2.

³ Karistuseseadustik. § 331³. Kohtutäituri poolt vara teadvalt ebaseaduslik arest ja müük

(1) Kohtutäituri poolt vara teadvalt ebaseadusliku arestimise või müügi eest – karistatakse rahalise karistuse või kuni kolmeaastase vangistusega.

(2) Sama teo eest, kui sellega on tekitatud suur varaline kahju, – karistatakse rahalise karistuse või kuni viieaastase vangistusega.

Vt ka § 314. Ebaseaduslik läbiotsimine ja väljatõstmine

Ebaseadusliku läbiotsimise või eluruumist väljatõstmise eest – karistatakse rahalise karistusega.

kujunenud tavapäraseks osaks suure hulga avalduste, kaebuste ja hagide läbivaatamisel, see ennast ei õigusta.

2.1. Kohtutäituri tegevuse vaidlustamisel nõutava riigilõivu suuruse põhiseaduspärasus

6. Riigilõivu põhiseaduspärasuse hindamisel käsitletakse riivatava põhiõiguse ja kohtumenetluse olemust, riigilõivu lubatavat eesmärki ning seejärel seda, kas riigilõivu tasumise kohustus ja selle määr vastavad Põhiseaduse nõuetele.

Riivatav põhiõigus

7. Avaldusalusel juhul on puudutatud Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS või Põhiseadus) § 15 lõikest 1 koosmõjus §-ga 14 tulenev üldine põhiõigus tõhusale õiguskaitsele ja ausale õigusemõistmisele, mis peab tagama õiguste lütkadeta kohtuliku kaitse.⁴ Riigikohus on märkinud, et PS §-des 13, 14 ja 15 ette nähtud õigus kohtulikule kaitsele hõlmab nii isiku õigust esitada õiguste ja vabaduste rikkumise korral kaebus kohtule kui ka riigi kohustust luua põhiõiguste kaitseks kohane kohtumenetlus, mis on õiglane ja tagab isiku õiguste tõhusa kaitse.⁵

8. PS § 15 lg 1 esimese lause esemelise kaitseala alla paigutub mh õigus pöörduda oma õiguste kaitseks kohtusse. Seda aspekti võib nimetada ka üldiseks kohtutee garantiiks, mis peab tagama õiguse lütkadeta kohtulikule kaitsele.⁶

9. Juurdepääs kohtusse on üks olulisemaid igaühele antud põhiõiguseid põhiõiguste kataloogis ning selle tagamine on ühtlasi üks olulisemaid riigi tuumikfunktsioone. Kohtumenetlus on midagi rohkemat kui mistahes avaliku teenuse osutamine, kus tagatakse tegutsemiseks vajalik kohus, kohtunik lahendab ainult konkreetseid vaidlusi ja otsustab konkreetseid asju. Kohtumenetlus on riikliku võimu teostamine, kus riik ei luba omakohut, vaid loob reaalse võimaluse vaidluste rahumeelseks lahendamiseks ausa õigusemõistmise põhiliste reeglite kohaselt⁷ ning kohtuotsuste täitmiseks. Õigusemõistmise suurem eesmärk on tugev õigusriik, õigusrahu ja isikute usaldus õigusriigi toimimisse, mis on ühtlasi üks Põhiseaduse järku väärtustest ja ka kaalukas avalik huvi.

10. Üldise põhiõiguse tõhusale õiguskaitsele ja ausale õigusemõistmisele adreessaadiks on mh seadusandja, kes peab kujundama Põhiseaduse nõuetele vastavad kohtumenetlusõigused.⁸

11. Põhiõiguse kaitseala riive on selle iga ebasoodus mõjutamine.⁹ Käesoleval juhul seisneb ebasoodus mõjutamine selles, et RLS § 56 lg 2² kehtestas kohtutäituri otsuse vaidlustamiseks riigilõivu tasumise kohustuse suuruses 1000 krooni ning kehtiv RLS § 57 lg 5 näeb selleks ette 63,91 eurot (sõltumata täitemenetluse objektiks oleva nõude suuruselt). See kohustus mõjutab üldist põhiõigust tõhusale õiguskaitsele ja ausale õigusemõistmisele ebasoodsalt ja järelikult riivab selle õiguse kaitseala. Regulatsioonist sõltub kaebuse esitaja võimalus vaidlustada kohtus kohtutäituri tegevust. Kaebaja saab kasutada kohtukaebuse õigust üksnes juhul, kui tasub riigilõivu.

⁴ Vrd RKÜKm 22.12.2000, [3-3-1-38-00](#), p 15; RKPJKo 09.04.2008, [3-4-1-20-07](#), p 18.

⁵ RKÜKo 16.05.2008, [3-1-1-88-07](#), p 41.

⁶ Viide **Tõrge! Järjehoidjat pole määratletud**.7. P 2.1.1. Lk 165.

⁷ R.Maruste. Konstitutsionalism ning põhiõiguste ja –vabaduste kaitse. Tallinn 2004, lk 108.

⁸ Kommentaarid §-le 15 – Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2008, komm 2, lk 165.

⁹ RKPJKo 06.03.2002, [3-4-1-1-02](#), p 12; 12.06.2002, [3-4-1-6-02](#), p 9.

12. Põhiõiguse riive ei tähenda veel põhiõiguse rikkumist. Riive on õigustatud, kui selleks on olemas legitiimne eesmärk ja meede on proportsionaalne eesmärgi suhtes. Riigilõivu tasumise kohustus peab olema formaalselt ja materiaalselt Põhiseadusega kooskõlas.

13. Põhiõiguse riive vastab Põhiseadusele formaalselt, kui see kehtestati kõiki üldisi pädevus-, menetlus- ja vorminõudeid järgides ja on õigusselge. Käesoleval juhul õigusselguse probleemi ei ole. Samuti on riigilõivumäär kehtestatud nõuetekohaselt. Eeltoodu alusel on nii tänaseks kehtetu RLS § 56 lg 2² kui ka RLS § 57 lg 5 formaalselt Põhiseadusega kooskõlas.

14. Üldise põhiõiguse tõhusale õigusemõistmisele ja ausale kohtumenetlusele riive materiaalne põhiseaduspärasus sõltub kõigepealt sellest, kas riive eesmärk on legitiimne, ning seejärel sellest, kas legitiimse eesmärgi saavutamiseks ettenähtud riive on proportsionaalne. Kuna PS § 15 lg 1 on ilma seadusreservatsioonita põhiõigus, tohib seda legitiimselt piirata üksnes mõne põhiõiguse või muu põhiseaduslikku järku õigusväärtuse tagamiseks.

Riigilõivu eesmärk

15. Seadusandja selgituste kohaselt on riigilõivu kehtestamine üldine viis piiratud isikute ringi huvides täidetavate avalik-õiguslike ülesannete rahastamiseks (vrld maksude kehtestamise peamine eesmärk on vastupidiselt just kogu ühiskonna huvidega seonduvate riiklike ülesannete rahastamine). Riigilõivumäär kehtestatakse üldiselt lähtuvalt toimingute tegemisega kaasnevatest kuludest (kulupõhimõtte). Samas on seadusandja leidnud, et riigilõivumäära võib kehtestada erandjuhul ka kulupõhimõttest erinevalt, kui see ei ole alati võimalik või ka põhjendatud. Arvestada tuleks kaaluka avaliku huvi, eelkõige sotsiaal- või majanduspoliitilise kaalutluse olemasolu.¹⁰ Samuti on võimalikud riigilõivuvabastused, kuid neid peab seadusandja lõivustamise põhimõtte rangelt erandlikeks juhtumiteks.¹¹ On seadusandja otsustada, milliseid riigi kulutusi lõivustada ja milliseid finantseerida maksutuludest.¹²

16. Nii on riigilõivu üldiseks eesmärgiks riigi tehtava avalik-õigusliku toimingute kulutuste täielik või osaline hüvitamine.

17. Seadusandja on riigilõivu eesmärgina nimetanud ka liigsete ja pahatahtlike kaebuste vältimist (et ei protsessitaks protsessimise pärast), maksumaksja raha kokkuhoidmist ja riigieelarvele täiendavate tulude leidmist.^{13, 14}

18. Justiitsministeerium kui kohtumenetluste seaduste ettevalmistaja on varasemalt leidnud, et nt tsiviilkohtumenetluses on riigi/kohtu rolliks õiguskaitse, õigusemõistmise ja õigusrahu pakkumine omavahel kokkuleppele mitte jõudnud osapoolte vahel, mistõttu on õigustatud ka nimetatud teenuse pakkumise eest kuludele vastava hinna küsimine.¹⁵ Kirjeldasite kohtunike täiskogul osaledes, et kohtumenetlus on kulukas, sest kohtuniku palk on kõrge ning kõik on ühel nõul, et

¹⁰ Riigilõivuseaduse eelnõu (1011 SE) ja seletuskiri. Kättesaadav:

http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=062970005

¹¹ Samas. Seadusandja hinnangul on riigilõivu tasumisest isikud reeglina vabastatud maksevõimelisuse põhimõttest lähtuvalt ja eelkõige toimingutes, mille tegemine on nende jaoks vältimatult vajalik ning kui toimingute tegemiseks on olemas ka kaalukas avalik huvi

¹² Samas.

¹³ Tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja sellega seotud seaduste muutmise seaduse eelnõu (194 SE). Kättesaadav: http://www.riigikogu.ee/?page=en_vaade&op=ems&eid=240492&u=20101026224901.

¹⁴ Halduskohtumenetluse seadustiku 1998.a eelnõu (1047 SE) ja seletuskiri. Kättesaadav:

http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=983020007

¹⁵ Justiitsministri 12.10.2010 kiri nr 10.1.-6/10395 õiguskantslerile.

õigust peab mõistma väärikas kohas ja korralike töövahenditega. Selle peab aga keegi kinni maksma. Samas tõstataste küsimuse, kas maksma peab iga maksumaksja – ka see, kes ei vaidle oma tsiviilvaidlusi kohtus – või on õige võtta see raha sellelt, kes vaidleb.¹⁶

19. Teiseks olete riigilõivu eesmärgiks pidanud kohtumenetlusse sisenemisel menetlusökoonomia tagamist, mille ühe argumendina tuleks vältida põhjendamatute, pahatahtlike jms kaebuste menetlemist, kuna see võib kaasa tuua kohtusüsteemi suutmatuse pakkuda isikutele tõhusat õiguskaitset mõistliku aja jooksul. Tagajärjeks on kohtuasjade menetlusaja pikenedamine ja kohtutes põhjendamatult tööhulga suurenemine.¹⁷

20. Kohtud on riigilõivu eesmärgidena samuti määratlenud nii toimingute kulutuste hüvitamist kui menetlusökoonomiat. Riigikohus on esimest nimetanud menetlusosaliste õigusemõistmise kulutuste kandmisest osavõtu põhimõtteks ning selle kohaselt ei peaks vähemalt hagimenetluses riigi teatavaid kulutusi teised maksumaksjad üldjuhul finantseerima.¹⁸

21. Menetlusökoonomiale osutab Riigikohtu sõnul liigsete ja pahatahtlike kaebuste vältimine.¹⁹ Riigilõivu tasumise kohustus peaks aitama ära hoida ilmselt põhjendamatute kaebustega kohtusse pöördumist.²⁰ Selle tulemusena ei suurene kohtute töökoormus ja aega saab kasutada isikute olulisi õigusi puudutavate vaidluste lahendamiseks.²¹

22. Riigikohus on märkinud, et riigilõivu eesmärgina võib näha ka soovi suunata teatud vaidluste lahendamine kohtueelsesse ja -välisse vaidemenetlusse, mis on nii riigi kui ka menetlusosaliste vaatepunktist odavam ja kiirem menetlus.²² Ka kohtutäituri tegevuse vaidlustamisel on loodud kohustuslik kohtueelne vaidluse lahendamise kord.²³ Sama lähenemine kehtib ka eraisikute vaidluse lahendamisel, mil esimese sammuna püütakse omavahel lahendus leida ja kokkulepe saavutada. Selline eesmärk suunab ka isikuid iseseisvale toimetulekule ja vastutusele.

23. Euroopa Inimõiguste Kohus (EIK) on riigilõivu eesmärki määratlenud ka kui teise poole õigustatud huvi kaitsmist võimalike korvamatute kohtukulude eest, ning ka kui kohtusüsteemi kaitsmist koormavate kaebuste eest.²⁴

24. Vahekokkuvõttena märkin, et riigilõivude eesmärkideks võib pidada riigi toimingukulude katmist, menetlusökoonomiat, teise poole kaitset kaasnevate kulude ja ebamugavuste eest, vaidluse lahendamist kohtuväliselt ning isikute iseseisvat toimetulekut.

25. Arvestades, et õigusemõistmisele juurdepääs on üks olulisemaid põhiõiguseid ning õigusrahu on põhiseaduslikku järku väärtus, tuleb kaaluda, kas kõigi eespool nimetatud eesmärkide näol on

¹⁶ Justiitsministri ettekanne kohtunike täiskogul 11.02.2011. Kättesaadav: <http://www.just.ee/53307>

¹⁷ Justiitsministri 13.10.2009 kiri õiguskantslerile nr 10.1-6/11295.

¹⁸ RKÜKo 12.04.2011, [3-2-1-62-10](#), p-d 45 ja 54.

¹⁹ RKPJKo 17.07.2009, [3-4-1-6-09](#), p 20. vrd ka RKÜKo 17.03.2003, [3-1-3-10-02](#), p 9: „Üldkogu peab põhiseaduslikuks väärtuseks kohtusüsteemi efektiivset toimimist.“

²⁰ RKHKm 11.12.2007, [3-3-1-83-07](#), p 6.

²¹ RKPJKo 19.04.2011, [3-4-1-13-10](#), p 54.

²² RKPJKo 19.04.2011, [3-4-1-13-10](#), p 57.

²³ Kohtutäituri tegevuse vaidlustamise kohtueelsest menetlusest kirjutasin põhjalikumalt oma 21.06.2011 märgukirjas justiitsministrile. P-d 21-27. Kättesaadav:

http://www.oiguskantsler.ee/public/resources/editor/File/NORMIKONTROLLI_MENETLUSED/Margukirjad/2011/Margukiri_justiitsministeerium_vangistusseadus_28_lg_2.pdf

²⁴ EIK 31.07.2007 otsus asjas FC Mretebi vs. Gruusia (no. 38736/04), p 48.

või ei ole tegemist sama tasandi oluliste väärtustega, mis õigustaksid kohtusse pöördumise õiguse piiramist.

26. Riigilõivu käsitlemine riigieelarvele täiendavate tulude leidmise abinõuna võib tunduda mõistlik ja ratsionaalne.²⁵ Samas, ei saa see olla PS § 15 lg 1 piiramise legitiimne eesmärk, sest pole põhiseaduslikku järku väärtus (kuigi võib aegadel, mil riigikassa täitumus on halb, tunduda väga oluline).²⁶

27. Riigikohus on tunnustanud riigilõivu legitiimse eesmärgina menetlusosalise õigusemõistmise kulutuste kandmisest osavõtu põhimõtet tsiviilvaidluste puhul. Kohtu arvates saab Põhiseaduse järgi lubatavaks lugeda eesmärki, et hagimenetluses kantakse vähemalt rahaliste vaidluste puhul riigi tehtavad kulud õigusemõistmisele eelkõige menetlusosaliste endi makstavate lõivude arvel, st teised maksumaksjad ei pea seda menetlust vähemalt üldjuhul finantseerima. Küll ei saa seda põhimõtet laiendada Riigikohtu sõnul selliselt, et sarnaselt peaks menetlusosalised tervikuna finantseerima ka kohtumenetlusi, kus on mängus avalikud huvid, nt lapsi ja perekonda puudutavates vaidlustes, vaidluseid riigiga või ka nt süüteo menetlusi.²⁷

28. Leian, et menetlusosalise õigusemõistmise kulutuste kandmisel osavõtu põhimõttesse tuleb suhtuda äärmise ettevaatlikkusega ja seda iseäranis avaliku võimu esindaja tegevuse õigusjärgsuse kontrollimisel. Esiteks rõhutasin juba eespool, et kohtumenetlus on midagi rohkemat kui riigi pakutav avalik teenus, mille osutamisel on riigil ulatuslik kaalutusruum. Õigusemõistmine on riigi üks tuumikfunktsioonidest, mille tagamine on ka üks riigi olulisim ülesanne. Teiseks on kohtusse pöördumise õiguse näol tegemist Põhiseadusega kõrgeimal tasemel kaitstava ja tagatava õigusega.

29. Mis puudutab kohtutäituri tegevuse vaidlustamist, siis tuleb arvestada, et tegemist on menetlusega, mis peab ära hoidma ja kõrvaldama väärhalduse ning kus poolte (millest üheks on avalik võim ise) võrdsusest üldjuhul rääkida ei saa. Menetlusosalise õigusemõistmise kulutuste kandmisel osavõtu põhimõtte ei ole ka tsiviilkohtumenetluse kontekstis täielikult relevantne. Seadusandja on öelnud, et riigilõivu tasumisest vabastamine on põhjendatud, kui avalik huvi toimingute tegemiseks kaalub üles toimingute tegemisega kaasnevad kulud.²⁸ Toimiv õigusemõistmise süsteem, mis tagab õigusrahu ja –kindluse, on kogu ühiskonna huvides.

30. Kokkuvõtvalt võib riigilõivude kehtestamise eesmärkidena nimetada nii menetlusökonomiat kui ka riigieelarvele täiendavate tulude leidmist, kuid PS § 15 lg 1 kohtu poole pöördumise õiguse riive õigustamisel on legitiimne üksnes menetlusökonomia. Arvestades, et õigusemõistmine on üks õigusriigi olulisemaid tuumikfunktsioone, mis tagab üldise õigusrahu riigis, võib eeldada ka kogu ühiskonna panust selle toimimise tagamisel, mistõttu ei ole üldjuhul õige täiendava ja kõrge lisatasu nõudmine.

²⁵ Abinõu tõhustust ilmestab selgitus, mille kohaselt kavandas seadusandja 2011. a riigieelarve vastuvõtmisel, et riigilõivudest moodustavad suurima osa liiklusregistri toimingute riigilõiv (35%) ning teiseks kohtuasjade toimingute riigilõivud (18%)“ 2011. aasta riigieelarve seadus 822 SE III. Kättesaadav: <http://www.riigikogu.ee/?page=eelnou&op=ems&emshelp=true&eid=1164515&u=20110825112958> 2012. a riigieelarvesse on kavandatud kohtuasjade toimingute riigilõivude osakaal 16% ehk 10,75 mln eurot. Kättesaadav: <http://www.fin.ee/riigieelarve-2012>

²⁶ Ka Riigikohus on sõnaselgelt välja öelnud, et kohtulõivu võimalikku eesmärki teenida riigile lisatulu ja finantseerida sellest riigi muid kulutusi ei saa lugeda legitiimseks, juhul kui lõiv on suurem, kui see on vajalik menetlusosaliste õigusemõistmise kulutuste kandmise ja menetlusökonomia tagamiseks. See oleks vastuolus PS §-st 113 tuleneva lõivu olemusega. RKÜKo 12.04.2011, [3-2-1-62-10](http://www.riigikogu.ee/3-2-1-62-10), p 45.

²⁷ RKÜKo 12.04.2011, [3-2-1-62-10](http://www.riigikogu.ee/3-2-1-62-10), p 45.

²⁸ http://www.riigikogu.ee/?op=emspain&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=062970005

31. Riigilõiv peab aitama kaasa sellele, et õigusemõistmine toimuks mõistliku aja jooksul ning menetlusosaliste õigused oleksid kaitstud kogu menetluse vältel (sujuv kohtumenetlus). Riigilõivu suurus peaks ära hoidma kergekäeliselt või pahatahtlikult esitatud kaebused ja hagid.

32. Kohtusse pöördumise õiguse juures pean oluliseks rõhutada, et see peab olema kohtusse pöörduja jaoks olemas nii juhul, kui kaebaja õiguste rikkumine ja kaebuse eduväljavaade on ilmselge, kui ka juhul, kui tegemist on kaheldava või vaieldava juhtumiga. Viimasel juhul võib küll ette näha täiendavaid tingimusi, kuid mitte selliseid, mis faktiliselt välistavad kohtusse pöördumise. Sama seisukohta on toetanud ka Riigikohus.²⁹ Kohtumenetluse tulemus selgub siiski alles asja sisulise lahendamise käigus erinevate tõendite hindamisel.

33. Järgnevalt tuleb välja selgitada, kas kohtutäituri otsuse vaidlustamisel 1000-kroonise (63,91-eurose) riigilõivu kehtestamine on proportsionaalne menetlusökoonomia eesmärgiga. Selleks, et riigi valitud meede oleks proportsionaalne eesmärgi suhtes, peab see olema proportsionaalne ehk sobiv, vajalik ja mõõdukas.³⁰

34. Milline on konkreetset juhul mõistlik ja mõõdukas riigilõivu suurus, on küll seadusandja määrata, kuid arvestades seejuures Põhiseaduse piire. Põhiõiguse kasutamist võib küll piirata, kuid mitte selle olemust moonutada. Tuleb arvestada, et lõivud ei oleks ülemäära kõrged ning ei mõjuks kohtumenetlust väljasuretavana, mil õiguste kaitsest loobutakse juba enne vaidluse algust või ka vaidluse keskel ainuüksi seetõttu, et ei suudeta riigilõivu tasuda. Sellisel juhul on riigi loodud süsteem muutnud kohtusse pöörduja riigivõimu objektiks, mis on lubamatu.

35. Küsimusele, kas kohtutäituri otsuse vaidlustamiseks 1000-kroonise (63,91-eurose) riigilõivu kehtestamine soodustab menetlusökoonomiat, võib vastata kahetiselt. Ühelt poolt võib väita, et mida enam on piiratud isiku menetluslikud õigused (s.h kohtusse juurdepääsuõigused), seda kiirem, säästlikum ja tõhusam on õiguskaitse süsteem menetlusökoonomia mõttes laiemalt. Teisalt tuleb aga arvestada, et seadusandja on loonud üksikjuhtumitel kõrgeks osutuva riigilõivu leevendajana menetlusabi võimaluse, kus kohus võib vabastada riigilõivu tasumisest, vähendada selle suurust või lubada tasuda riigilõivu osade kaupa. Juhul, kui kohtute töökoormus menetlusabi taotluste menetlemise tõttu suureneb märkimisväärselt, võib ka jõuda järelduseni, et riigilõivude suhteliselt kõrge tase menetlusökoonomia kasvu kaasa ei too, vaid hoopis vähendab seda.

36. Riigilõivu konkreetse suuruse vajalikkuse hindamisel tuleb kaaluda erinevaid alternatiive ning leida sama tõhusatest abinõudest õiguseid kõige vähem riivava. Näiteks võib menetlusökoonomia

²⁹ "Õiguskantsler on õigesti leidnud, et kui eesmärgiks on vältida liigseid ja pahatahtlikke või ilmselt põhjendamatuid apellatsioonkaebusi, ei tohiks seadusandja luua lõivude kehtestamisega olukorda, kus välistatakse ka kaheldavate või vaieldavate apellatsioonkaebuste esitamine. Kohtu poole pöördumine ei tohi olla tagatud ainult kindla eduväljavaatega asjades." RKÜKo 12.04.2011, [3-2-1-62-10](#), p 48.1.

³⁰ RKÜKo 03.01.2008, [3-3-1-101-06](#), p 27: proportsionaalsuse põhimõtte tuleneb PS § 11 teisest lausest, mille kohaselt peavad õiguste ja vabaduste piirangud olema demokraatlikus ühiskonnas vajalikud. Proportsionaalsuse põhimõttele vastavust kontrollib kohus järjestikku kolmel astmel - kõigepealt abinõu sobivust, siis vajalikkust ja vajadusel ka proportsionaalsust kitsamas tähenduses ehk mõõdukust. Ilmselgelt ebasobiva abinõu korral ei ole vaja kontrollida abinõu vajalikkust ja mõõdukust. [...] Sobiv nn abinõu, mis soodustab piirangu eesmärgi saavutamist. Sobivuse seisukohalt on vaieldamatult ebaproportsionaalne abinõu, mis ühelgi juhul ei soodusta piirangu eesmärgi saavutamist. Sobivuse nõude siisu on kaitsta isikut avaliku võimu tarbetu sekkumise eest. Abinõu on vajalik, kui eesmärgi ei ole võimalik saavutada mõne teise, kuid isikut vähem koormava abinõuga, mis on vähemalt sama efektiivne kui esimene. Abinõu mõõdukuse üle otsustamiseks tuleb kaaluda ühelt poolt põhiõigusse sekkumise ulatust ja intensiivsust ning teiselt poolt piirangu eesmärgi tähtsust." RKPJKo 05.03.2001, [3-4-1-2-01](#), p 17; 09.04.2008, [3-4-1-20-07](#), p 21: "Seejuures kehtib reegel: "Mida intensiivsem on põhiõiguse riive, seda kaalukamad peavad olema seda õigustavad põhjused""

olla tagatud ka väiksema riigilõivu suurusega. Nii võib küsida, kas inimese kaalutlus pöörduda kohtu poole on erinev, kui tasutav riigilõiv on kahe- või kolmekordne põhinõude suurusega.

37. Tõin oma 16.08.2011 arvamuses³¹ Riigikohtule välja, et riigilõivu määrade ja kohtusse esitatud kaebuste arvu suurenemise või vähenemise vahel ei pruugi üldse olla sellist põhjuslikku seost, nagu on seadusandja soovinud ning ka kohtud üldteada asjaoluna käsitlenud. Põhjus kohtusse pöördumise osakaalu suurenemises või vähenemises ning kohtute töökoormuse tõusus ja languses võib peituda milleski muus (nt laenu- ja kredidivaidluste suurenemine majanduslanguse perioodil, inimeste õigusteadlikkuse ja elektroonilise asjaajamise osakaalu suurenemine, majanduslanguse tõttu menetlusabi taotluste arvu tõus, teatud asjaliikide kohtualluvuse muutus, kohtueelsete vaidmenetluse võimaluste loomine vm).

38. Samuti tuleb arvestada, et riigilõivu tasumise kohustus on vaid üks komponent paljude seas menetlusökoonomia saavutamiseks. Lisaks riigilõivule soodustavad menetlusökoonomiat nt kohustuslik kohtueelne vaidluse lahendamise kord, erinevad tähtajad kohtusse pöördumiseks (nt kohtutäituri tegevuse vaidlustamiseks 10 päeva) ning kohtumenetluse käigus oma menetlusõiguste kasutamiseks. Oluliseks tuleb pidada ka teadmist, et kohtul on õigus mitte menetleda ilmselgelt pahatahtlikke, perspektiivituud või kergekäeliselt esitatud juhtumeid. Samuti mõjutab kohtusse pöördumist regulatsioon, mille kohaselt tuleb üldjuhul kohtuvaidluse kaotanud poolel kinni maksta nii enda kui teise poole kantud kulud (s.h tasutud riigilõiv). Lisaks on teatud juhtudel kohtuse pöördumine võimalik ainult advokaadi vahendusel.³² Toodu on siiski vaid osa kõikidest vahenditest, kuidas seadusandja püüab tagada, et kohtusse jõuavad vaid tõelised vaidlused ning kohtus ei protsessitaks protsessimise pärast.

39. Kui menetlusökoonomia üheks eesmärgiks on vältida põhjendamatute, pahatahtlike kaebuste esitamist, siis selleks on seadusandja juba ette näinud avalduse, kaebuse ja hagi läbivaatamata jätmise alused (sh alus, kui juhtum on perspektiivitu, ilmselgelt alusetu või pahatahtlik). Seda kontrollib esimese astme kohus enne asja menetlusse võtmist, mis tähendab, et ringkonnakohtusse kergekäelised või pahatahtlikud vaidlused üldjuhul ei jõuagi. Juhul, kui need ei ole piisavad, võib seadusandja kaaluda asja läbivaatamata jätmise aluste laiendamist. Samuti näeb RLS § 22 ette lausa 11 erinevat kohtuasja liiki, mille puhul ning 7 isikute gruppi, kellelt riigilõivu ei võeta. Kõigi nende juhtumite puhul tuleb menetlusökoonomia saavutada muul viisil. Leian, et seadusandjal võib olla võimalik leida menetlusökoonomia saavutamiseks kohtusse pöördumisel nõutava riigilõivu suuruse arvutamiseks erinevaid alternatiive.

40. Menetlusökoonomia saavutamisel tuleb arvestada kõikide olemasolevate vahenditega menetlusökoonomia saavutamisel ning mitte üht (antud juhul riigilõivu) üle tähtsustada.

41. Kõige olulisemaks tuleb avaldusalusel juhtumil pidada siiski küsimust kohtutäituri tegevuse vaidlustamisel tasumisele kuuluva riigilõivu suuruse mõõdukusest. Menetlusökoonomia on kahtlemata olulise kaaluga väärtus ja eesmärk. Selleks, et isikute õiguskaitses oleks tagatud ning õigusemõistmine toimiks mõistliku aja jooksul, on oluline, et kohus ei mattuks tegelike ja põhjendatud vaidluste lahendamise asemel põhjendamatute või ka pahatahtlike küsimuste lahendamisse. Vastupidine oleks koormav nii teis(t)ele menetlusosalistele, kohtule kui ka riigieelarvele. Iga (edasi)kaebus pikendab kogumenetlust ja põhjustab kohtutele rohkem tööd. Nii

³¹ Õiguskantsleri 16.08.2011 arvamus Riigikohtule RLS § 56 lõigete 13 ja 18 koostoime regulatsiooni põhiseaduspärasusest. Kättesaadav:

http://www.oiguskantsler.ee/public/resources/editor/File/ERIMENETLUSED/Arvamused_Riigikohtule_2011/Riigikohtus_arvamus_RLS_13_ja_18.pdf

³² Vt nt HKMS § 23, TsMS § 423 lg 2 jj.

tuleb kaaluda, kas menetlusökoonomia kaalub üles kohtusse pöördumiseks nõutava riigilõivu tasumise kohustuse.

42. Küsimust riigilõivu proportsionaalsusest ei teki juhul, kui riigilõivu summa on väike või mõistlikus suuruses kohtusse pöörduja jaoks. Probleem tõusetub juhul, kui riigilõivu summa ületab ühiskonna n-õ taluvuse piiri või on konkreetse juhtumi asjaoludel liiga kõrge.

43. Kuigi konkreetsel juhul ei ole tegemist reaalsummana ülemäära kõrge riigilõivuga (varem 1000 krooni, nüüd 63,91 eurot), mille puhul võiks rääkida, et selle maksmine on valdavatel juhtudel võimatu, tuleb arvestada kahe olulise aspektiga. Esiteks ei pruugi väga paljudel täitemenetluse võlgnikel olla oma õiguste kohtus kaitsmiseks ka sellist summat, sh täitemenetluse enda tulemusel. Minu poole on sageli pöördutud juhul, kui kohtutäitur on arestinud kogu võlgniku vara ja sissetulekud ning see on kaasa toonud isiku raskesse majanduslikku olukorda sattumise. Sellisel juhul ei pruugi isikul olla vahendeid elementaarseksi toimetulekuks, kohtusse pöördumise õiguse kasutamise võimalikkusest rääkimata. Meenutan, et Riigikohus on leidnud, et haldusasjas võib ka 200 krooni (12,82 eurot) olla teatud asjaoludel ebaproportsionaalselt kõrge.³³ Liiga kõrged riigilõivud kätkevad endas kohtusse pöördumisel tõsist ohtu õiguskaitse kättesaadavusele, mida tuleb ära hoida. Riik ei tohi lubada olukorda, kus isik jätab oma kohtusse pöördumise õiguse kasutamata liiga kõrge riigilõivu tõttu. Riigikohus on asunud seisukohale, et „[k]ui riigilõivu suurus ei võimalda isikul oma õigusi kohtus realiseerida, on tegu ebaproportsionaalse ja seega põhiseadusvastase riigilõivuga.”³⁴

44. Teiseks tuleb arvestada, et kohtutäituri näol on tegemist avalikku võimu rakendava haldusorganiga, kelle tegevuse õiguspärasuse kontroll toimub suuresti halduskohtumenetluse uurimispehõimõtte kohaselt. Sellest tulenevalt peab ka juurdepääs kohtule olema ulatuslik ning võrreldav halduskohtusse juurdepääsuga. Seetõttu ei tule konkreetset riigilõivu võrrelda mitte muude tsiviilvaidluste puhul nõutavate riigilõivude, vaid haldusorgani tegevuse vaidlustamiseks nõutava riigilõivuga.

45. Seadusandja kehtestas ühtse 1000-kroonise riigilõivu kõikide kuni 31.12.2010 kehtinud RLS § 56 lõikes 2² ja 63,91-eurose riigilõivu kehtiva § 57 lõikes 5 nimetamata hagita asjade puhul. PS § 12 lg 1 esimene lause kohaselt on kõik seaduse ees võrdsed, mis nõuab võrdsete võrsete kohtlemist, aga samas ka erinevate erinevat kohtlemist. Antud juhul tuleneb erinevus kohtutäituri institutsiooni eripärast. Täitemenetluse näol on tegemist riigi tuumikfunksiooni täitmisega, mida teostab avalik-õiguslikku ametit pidav sõltumatu isikuna kohtutäitur. „Kaebus kohtutäituri tegevuse peale on olemuselt avalik-õiguslik vaidlus, sõltumata sellest, kas tegemist on täitemenetlusega tsiviil-, haldus-, haldusõiguserikkumise või kriminaalasjas. [...] Täitemenetluse seadustik kehtestab täituri tegevuse vaidlustamiseks spetsiifilise menetluse, mis erineb Halduskohtumenetluse seadustikuga kehtestatud teiste avalik-õiguslike vaidluste lahendamise korrast.”³⁵ Eeltoodud kaalutlustel ei ole mõõdukas kuni 31.12.2010 kehtinud RLS § 56 lg 2² ja kehtiva § 57 lg 5, mis kohtlevad võrdselt kõiki lõikes 2 nimetamata hagita menetlusi.

46. Võrdse kohtemise pehõimõtte nõuab ka võrdsete olukordade sarnast kohtlemist ning erineva kohtlemise pehõjendamist ja õigustamist. Kui vaidlustatakse haldusorgani tegevust, peaks see üldjuhul toimuma sarnastel alustel. Kehtiva RLS § 57 lg 13 kohaselt on halduskohtule kaebuse esitamise üldine riigilõivu summa 15,97 eurot ning lõike 5 alusel maakohtule hagita menetluse avalduse esitamiseks 63,91 eurot. Riigilõivud erinevad neljakordselt.

³³ RKPJKo 17.07.2009 [3-4-1-6-09](#), p 23.

³⁴ RKPJKo 15.12.2009, nr [3-4-1-25-09](#), p 26.

³⁵ RKEKm 15.03.2002, [3-3-4-3-02](#), p 11, 12.

47. Lisaks kohtualluvusele ja erinevale riigilõivule on seadusandja loonud lisaks ka kohtutäituri kui haldusorgani tegevuse õiguspärasuse kontrollimise eriregulatsiooni TMS §-des 217 ja 218, mille kohaselt tuleb enne kohtusse pöördumist läbida kohustuslik kohtueelne kaebemenetlus kohtutäituri juures.³⁶ Samuti kehtivad kohtutäituri tegevuse vaidlustamisele väga lühikesed tähtajad (10 päeva kohtutäituri otsuse ja tegevuse vaidlustamiseks kohtutäituri juures ning 10 päeva kaebuse peale tehtud otsuse vaidlustamiseks kohtus).

48. Leian, et 1000 krooni (63,91 euro) riigilõivuna nõudmine selleks, et igäüks saaks avaliku võimu tegevust kohtus ülemäärase pingutuse ja kuluta kontrollida ning nii oma PS § 15 lg 1 lausest 1 tulenevat subjektiivset õigust kasutada, ei ole mõõdukas.

49. Seadusandja on avaldusalusel juhul menetlusökoonoomia saavutamiseks juba kehtestanud kohustusliku kohtueelse kaebemenetluse, mistõttu jõuavad kohtusse vaid need juhtumid, mil inimene leiab, et kohtutäituri otsus tema kaebuse suhtes ei ole õiguspärane. Lisaks tuleb rõhutada väga lühikesi kaebetähtaegu (10 päeva kohtutäituri otsuse ja tegevuse vaidlustamiseks kohtutäituri juures ning 10 päeva kaebuse peale tehtud otsuse vaidlustamiseks kohtus). 1000 kroonist /63,91 eurost riigilõivu võib eeltoodud tingimuste valguses pidada kolmandaks komponendiks, mille abil seadusandja taotleb menetlusökoonoomia tagamist kohtutäituri tegevuse vaidlustamisel. Neljandana võib nimetada ka hagimenetluse avalduse läbivaatamata jätmise võimalust juhul, kui tegemist on alusetu või perspektiivitu juhtumiga (TsMS § 423 lg 2)

50. Leian, et kuni 31.12.2010 kehtinud RLS § 56 lg 2² ning alates 01.01.2011 kehtiv RLS § 57 lg 5 koostöimes TsMS § 475 lg 1 p-ga 15, mille kohaselt tuli kuni 31.12.2010 tasuda kohtutäituri otsuse kohtus vaidlustamiseks riigilõivu 1000 krooni ning alates 01.01.2011 63,91 eurot, on vastuolus PS §-s 11 sisalduva proportsionaalsuse ja PS §-s 12 sisalduva võrdse kohtlemise põhimõtetega ning PS §-s 15 lõikes 1 sisalduva igäühe põhiõigusega pöörduda oma rikutud õiguste kaitseks kohtusse.

III Kokkuvõte

51. Minu poole pöördus avaldaja ning kirjeldas, kuidas ta loobus riigilõivu tasumise kohustuse tõttu kohtutäituri tegevuse vaidlustamisest, kuna leidis, et õiglase ei ole 1000 krooni nõudmine riigilõivuna nõude 312.15 krooni eest, mis oli kujunenud 9.75-kroonise tasumata postikulu sissenõudmisest (millest ta enda väitel teadlik ei olnud).

52. Analüüsisin antud juhtumit ning leidsin, et kuigi 1000 krooni näol ei ole tegemist üldises plaanis väga suure summaga, on see siiski kohtutäituri tegevuse vaidlustamiseks ülemäärane kõrge. Kohtutäituri tegevuse õiguspärasuse kontrollimisel ei ole tegemist tüüpilise kahe eraisiku

³⁶ „TMS § 217. Kaebus kohtutäituri otsuse ja tegevuse peale

(1) Kohtutäituri otsuse või tegevuse peale täitedokumendi täitmisel või täitetoimingu tegemisest keeldumisel võib täitemenetluse osaline esitada kohtutäiturile kaebuse kümne päeva jooksul alates päevast, kui kaebuse esitaja sai teada või pidi teada saama otsuse või toimingu tegemisest, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

[...]

§ 218. Kaebuse kohta tehtud kohtutäituri otsuse peale edasikaebamine

(1) Kaebuse kohta tehtud kohtutäituri otsuse peale võib menetlusosaline esitada otsuse kättetoimetamisest arvates kümne päeva jooksul kaebuse maakohtule, kelle tööpiirkonnas kohtutäituri büroo asub. Kohtutäituri otsuse või tegevuse peale ilma eelnevalt kohtutäiturile kaebust esitamata kohtule kaevata ei saa. [...]"

tsiviilõigusliku vaidluse lahendamiseks, vaid hagita menetluse raames kohtutäituri kui haldusorgani tegevuse kontrollimisega. Igäühel peab olema võimalik avaliku võimu esindaja tegevuse õiguspärasust kontrollida ning riigilõivu tasumine ei tohi seda takistada.

53. Kuna alates 01.01 2011 jõustunud RLS § 57 lõikes 5 sisaldub kohtutäituri riigilõiv sarnases suuruses, pean ka antud lõivu liiga kõrgeks, mistõttu teen Teile ettepaneku astuda samme selle Põhiseadusega kooskõlla viimiseks.

54. Õiguskantsleri § 28 alusel palun Teil mulle võimalusel kuu aja jooksul teada anda, mida kavatsete minu märgukirja täitmiseks ette võtta.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Indrek Teder